

У своєму слові до читача Василь Стус висловив таку думку: «Поет повинен бути людиною. Такою, що, повна любові, долас природне почуття зненависті, звільнюється од неї, як од скверни. Пост-це людина. Насамперед. А людина - це насамперед добродій. Якби було краще жити, я б віршів не писав, а - робив би коло землі...».

Але не судилося: майже на двадцять літ радянська влада відірвала Василя Стуса од землі. І тоді Всевишній дарував йому перо Поста. Поста-страдника, поета-борця за рідну землю, за кращу долю свого народу.

Народився Василь Семенович Стус 6 січня 1938 року в селі Рахнівка Гайсинського району на Вінниччині в селянській сім'ї. 1940 року разом із батьками переїхав до Сталіно, де закінчив середню школу й педагогічний інститут. Вчителював на Кіровоградщині й Донеччині. У 1963 році поступив в аспірантуру Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка АН України.

Перша добірка віршів із напутнім словом Андрія Малишка з'явилася 1959 року в «Літературній газеті», попередниці теперішньої «Літературної України». Потім були публікації в журналах «Донбас». «Дніпро». «Зміна».

Після арештів письменників-шістдесятників улітку 1965 року практично не публікувався. Але багато творив: за п'ять років підготував до друку три збірки поезій - «Круговерть», «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», есей про Павла Тичину, літературознавчу розвідку про Володимира Свідзинського. («Зимові дерева» вийшли друком 1971 року в Брюсселі, «Веселий цвинтар» - 1990-го у Варшаві).

У січні 1972 року органи КДБ заарештували Василя Стуса. Київський обласний суд визнав його винним у тому, що він «...систематично виготовляв, зберігав та розповсюджував антирадянські наклепницькі документи, що порочили радянський державний та суспільний устрій, а також займався антирадянською агітацією в усній формі». Присуд - ц ять років у» язпшгя в таборах суворого режиму й гри роки заслання.

Покарання відбував Василь Стус у мордовських концтаборах, де й захворів на виразку

шлунку. Був прооперований. Більшість із написаного за час мордовських поневірянь вдалося передати на волю. 1977 року за кордоном побачила світ збірка поезій «Свіча в свічаді».

Улітку 1979 року Василь Стус повернувся з Колими, де відбував заслання, до Києва. Працював на одному із заводів формувальником у ливарному цеху. Тоді ж прилучився до Української групи сприяння виконанню Гельсінських угод й написав кілька правозахисних документів, зокрема заяви на захист заарештованих поета Миколи Горбала і публіциста Вячеслава Чорновола.

Навесні 1980 року Василя Стуса заарештовують удруге. Його визнають украй небезпечним рецидивістом і засуджують до десяти років ув'язнення в колоніях особливо суворого режиму й п'яти років заслання.

Карався поет у пермських концтаборах. Утримання - камерне. За будь-яке порушення - душолюбний карцер. А тільки-но на Заході вийшов друком його «Таборовий зошит», - рік одиночної камери.

За той рік Василь Стус багато переклав з німецької, французької, англійської та слов'янських мов. Три сотні власних поезій та стільки ж перекладів мали скласти книгу «Птах душі».

Та коли 1985 року літературну творчість Василя Стуса було висунуто на здобуття Нобелівської премії, та ж радянська влада зробила все, щоб цього не сталося. 28 серпня 1985 року його в черговий раз без щонайменших підстав тюремники кинули до карцера. Поет оголосив голодовку протесту без уживання рідини. В ніч з 3 на 4 вересня його не стало.

Найповніша збірка поезій Василя Стуса «Палімпсести» вийшла за кордоном 1986 року. У 1990 році в Івано-Франківську побачила світ книжка «Повернення». Того ж року в Києві вийшла збірка «Дорога болю», яку упорядкувала Михайлина Коцюбинська. Ще через рік син уже реабілітованого поета Дмитро Стус видав у Львові книжку Василя Стуса й Юрія Литвина «Передчуття. Збірка вибраних поезій». Там же згодом побачило світ кількатомне видання творів В. Стуса.

1991 року творча спадщина Василя Стуса удостоєна Національної премії України імені Т.Г. Шевченка.